

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027927	IES Ramón Caamaño	Muxía	2022/2023

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Lingua galega e literatura	1º ESO	3	105

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	6
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	13
4.2. Materiais e recursos didácticos	14
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	14
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	14
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	16
6. Medidas de atención á diversidade	16
7.1. Concreción dos elementos transversais	17
7.2. Actividades complementarias	17
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	18
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	18
9. Outros apartados	19

1. Introducción

Alén de ser o máis sofisticado medio de comunicación co que contamos os seres humanos, ata o punto de ser un elemento distintivo en comparanza cos demais seres vivos, a lingua é o signo cultural máis obxectivo para establecerse vínculos entre unha cultura e un territorio. O uso e promoción dunha lingua constitúe, pois, un claro sinal de aposta por unha determinada identidade, sen que iso implique renegar das bondades de coñecer cantas máis linguas e culturas mellor. No caso da lingua galega aínda hai, cando menos, outra razón ben poderosa para entender a importancia de conservar tal tesouro secular: frear a ameaza que supoñen para o seu futuro os últimos informes sociolingüísticos en que teñen de evidencias do seu retroceso cuantitativo e cualitativo nos seus usos.

Cando se programa unha área como a de Lingua Galega e Literatura, son dous os obxectivos prioritarios e imprescindibles: por unha banda, lograr que o alumnado acade unha competencia comunicativa acorde co seu nivel académico e co seu desenvolvemento intelectual e, por outra, conseguir que utilice o idioma como instrumento vehicular idóneo para a adquisición de todo tipo de saberes e intereses, así como para, se fose o caso, a expresión do pensamento que o individualiza e o reafirma entre os restantes membros do seu grupo durante o período de formación. En consecuencia, para atinxirmos estes propósitos, cumprirá, cando menos:

- Detectar e corrixir, de precisalo, as principais carencias ou erros lingüísticos que están a empobrecer as manifestacións dos/as discentes, tanto nesta área como naquelas en que o galego é lingua vehicular.
- En sentido contrario, potenciar o dominio lingüístico dun alumnado maioritariamente galegofalante e tirar partido do seu extraordinario acervo lingüístico (case todo o alumnado deste centro ten o galego como primeira lingua).
- Dignificar, no sentido académico, unha área que o alumnado non adoita dissociar do uso familiar e informal.
- En relación co anterior, superar calquera clase de prexuízo, pudor ou complexo que o uso xeneralizado da lingua galega puidese provocar no alumnado.
- Como resultado en boa parte das medidas propostas, mellorar as capacidades lingüísticas de todo o alumnado con base na adquisición de coñecementos, na práctica de destrezas e na potenciación de actitudes respectuosas cara ao idioma que ocupa esta área.

En procura de todos estes obxectivos, tivéronse especialmente en conta as características do alumnado, tanto á hora de formulalos como de cara á súa posta en práctica. Con iso quérese dicir que foron consideradas vantaxes evidentes, tales como a instalación no idioma obxecto de estudo, e tamén problemas esperables, como a propia infravaloración por razóns (extra)lingüísticas ou a deturpación do código froito dun uso espontáneo (¿contaminado¿), tanto familiar como social.

Unha vez feitas todas estas reflexións e seleccionados os materiais e recursos didácticos máis convenientes para coa realidade educacional do centro, este departamento elabora a programación didáctica que segue a continuación.

No Decreto 86/2015, do 25 de xuño, afírmase, en relación co currículo de Lingua Galega e Literatura: ¿o profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas as etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos nos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos, senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos¿.

Nas reunións mantidas entre ambos departamentos co fin de optimizar o esforzo docente e mellorar no posible o proceso de aprendizaxe do alumnado nas dúas linguas instrumentais impartidas no IES Ramón Caamaño de Muxía, chegouse a un acordo acerca dos contidos que ambos departamentos se comprometen a impartir, ben de maneira conxunta, ben repartíndoos entre ambos. Tamén se decidiu manter as reunións de coordinación ao longo de todo o curso.

Consideramos importante tratar, tanto en Lingua Castelá e Literatura como en Lingua Galega e Literatura, contidos

que son comúns a ambas materias, como as tipoloxías textuais, pero que son tamén fundamentais para o desenvolvemento da competencia en Comunicación Lingüística do alumnado. Para tomar esta decisión, tivemos en conta a situación do estudantado do centro, que tende a mesturar os códigos das dúas linguas e que necesita reforzar as destrezas esenciais para analizar, comprender e producir textos pertencentes ás diversas tipoloxías.

Con respecto aos contidos do bloque de Funcionamento da Lingua, chegamos ao acordo de que os contidos imprescindibles para desenvolver a aprendizaxe dunha lingua, como as categorías gramaticais, estarían presentes no currículo de ambas as materias. En canto a análise de sintagmas e o recoñecemento e explicación dos elementos constituíntes da oración simple e composta complementaríanse en ambas materias.

Por outra banda, cabe indicar que tras a crise xerada pola COVID-19 as programacións didácticas aquí recollidas están pensadas para o ensino presencial, o dixital e o mixto. Así pois, e en esencia, para alén da aula tradicional a aula virtual cobra unha grande importancia.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir e apreciar a diversidade lingüística do mundo a partir do recoñecemento das linguas do alumnado e a realidade plurilingüe e pluricultural da Península Ibérica, analizando a orixe e o desenvolvemento sociohistórico das súas linguas (e, máis concretamente, a do portugués, catalán e éuscaro), e as características das principais variedades dialectais do galego, para favorecer a reflexión interlingüística, combater os estereotipos e prexuízos e valorar a devandita diversidade como fonte de riqueza cultural.	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2 - Comprender e interpretar textos orais e multimodais recollendo o sentido xeral e a información máis relevante, identificando o punto de vista e a intención do emisor e valorando a súa fiabilidade, a súa forma e o seu contido, para construír coñecemento, formar opinión e ampliar as posibilidades de gozo e de lecer.	2	2	1	2-3	4	3		
OBX3 - Producir textos orais e multimodais con coherencia e fluidez e co rexistro adecuado, atendendo ás convencións propias dos diferentes xéneros discursivos, e participar en interaccións orais con actitude cooperativa e respectuosa, tanto para construír coñecemento e establecer vínculos persoais como para intervir de maneira activa e informada en diferentes contextos sociais.	1-3-5	2	1	2-3		2	1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Comprender, interpretar e valorar textos escritos, con sentido crítico e diferentes propósitos de lectura recoñecendo o sentido global e as ideas principais e secundarias, identificando a intención do emisor, reflexionando sobre o contido e a forma e avaliando a súa calidade e fiabilidade para dar resposta ás necesidades e aos intereses comunicativos diversos e para construír coñecemento.	2-3-5	2	4	1	4	3		
OBX5 - Producir textos escritos e multimodais coherentes, cohesionados, adecuados e correctos atendendo ás convencións propias do xénero discursivo elixido, para construír coñecemento e para dar resposta de maneira informada, eficaz e creativa a demandas comunicativas concretas.	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6 - Seleccionar e contrastar información procedente de diferentes fontes de maneira progresivamente autónoma, avaliando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e evitando os riscos de manipulación e desinformación, e integrala e transformala en coñecemento para comunicala desde un punto de vista crítico e persoal e, ao mesmo tempo, respectuoso coa propiedade intelectual.	3			1-2-3-4	4	2	3	
OBX7 - Seleccionar e ler de maneira autónoma obras diversas como fonte de pracer e coñecemento, configurando un itinerario lector que evolucione en canto á diversidade, complexidade e calidade das obras e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e para gozar da dimensión social da lectura.	1-4			3	1			1-2-3
OBX8 - Ler, interpretar e valorar obras ou fragmentos literarios do patrimonio galego, portugués e universal, utilizando unha metalinguaxe específica e mobilizando a experiencia biográfica e os coñecementos literarios e culturais que permitan establecer vínculos entre textos diversos e con outras manifestacións artísticas, para conformar un mapa cultural, ampliar as posibilidades de gozo da literatura e crear textos de intención literaria.	1-4					1		1-2-3-4
OBX9 - Mobilizar o coñecemento sobre a estrutura da lingua e os seus usos e reflexionar de maneira progresivamente autónoma sobre as eleccións lingüísticas e discursivas, coa terminoloxía axeitada, para desenvolver a conciencia lingüística, aumentar o repertorio comunicativo e mellorar as destrezas tanto de produción oral e escrita coma de recepción crítica.	1-2	2	1-2		5			

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX10 - Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática, da resolución dialogada dos conflitos e da igualdade de dereitos de todas as persoas, utilizando unha linguaxe non discriminatoria e desterrando os abusos a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz, senón tamén ético e democrático, da linguaxe.	1-5	3		3	3	1-2-3		

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Funcionamento da lingua	Coñecemento das principais normas gramaticais do idioma: fonética, fonoloxía, ortografía, puntuación, acentuación, clases de palabras, constituíntes da palabra, procedementos de creación de palabras, sintaxe, alén do vínculo que se establece coas propiedades textuais ou co traballo con dicionario e proxectos varios.	20	30	X	X	X
2	Comunicación escrita. Ler e escribir	Comprensión, interpretación e produción de textos de tipoloxía variada, con apoio en dicionarios e manuais para o correcto uso da lingua e con recorrencia ás TIC para unha presentación adecuada.	20	20	X	X	X
3	Comunicación oral. escoitar e falar	Comprensión, interpretación e produción de textos de natureza oral, ben como exercicio individual ben como interacción social nas dinámicas da aula no día a día a través dunha participación activa e positiva ou a través de debates.	20	15	X	X	X
4	Lingua e sociedade	Valoración das linguas como bens das sociedades e en especial aquelas que como o galego preservan unha identidade xenuína, con apego na lusofonía. Importancia das normativas e das accións normalizadoras para contrarrestar os efectos negativos xerados na súa particular evolución. Valoración social das variantes internas do galego.	20	20	X	X	X
5	Educación literaria	Lectura crítica e expresiva de textos literarios ou artísticos como os provenientes da música ou do cine en relación coas distintas épocas nas que se dividen as etapas literarias do galego. Produción de textos literarios. Lectura de obras e mais elaboración de traballos con apoio nas TIC.	20	20	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Funcionamento da lingua	30

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Incorporar procedementos básicos para enriquecer os textos, atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Apóiasse nas normas que rexen o funcionamento da lingua para a correcta produción de textos.	PE	100
CA4.2 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e adoptando un punto de vista crítico e de respecto aos principios de propiedade intelectual.	Encontra e selecciona de modo cada vez máis crítico información fiable e adecuada ao propósito comunicativo, con respecto polos dereitos de autor(a).		
CA4.3 - Revisar os textos propios de maneira guiada e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística e cunha metalinguaxe específica e identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Aplica os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para resolver problemas de comprensión.		
CA4.4 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e unha metalinguaxe específica.	Entende o funcionamento do proceso comunicativo e a relación que se establece entre emisor e receptor, con apoio nunha terminoloxía apropiada.		
CA4.5 - Formular xeneralizacións sobre aspectos básicos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos utilizando unha metalinguaxe específica e consultando de maneira guiada dicionarios, manuais e gramáticas.	Reflexiona, con apoio en diferente material de consulta, arredor do funcionamento da lingua a través da observación dos usos lingüísticos, e coñece e usa unha terminoloxía lingüística adecuada.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos. - Aproximación á lingua como sistema e ás súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados). - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. Orde das palabras e concordancia.

Contidos
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica.

UD	Título da UD	Duración
2	Comunicación escrita. Ler e escribir	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Valorar a forma e o contido de textos escritos, orais e multimodais sinxelos, avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Aprécia a forma e o fondo dos textos, así como a súa fiabilidade, utilidade e adecuación ao propósito comunicativo.	PE	100
CA2.4 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias.	Extrae a información máis relevante dos textos obxecto de análise.		
CA2.5 - Planificar e redactar textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Adapta as súas producións á situación comunicativa e coida as propiedades textuais.		
CA2.6 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira guiada procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Apóiase en fontes de información fiables e adecuadas ao propósito, respectando os dereitos de autor(a).		
CA2.7 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable das tecnoloxías dixitais con relación á procura e á comunicación da información, reflexionando sobre as posibles manipulacións presentes nas canles de transmisión da información.	Usa de xeito seguro, crítico e correcto as TIC na procura de fontes de información fiables e adecuadas ao propósito.		
CA2.8 - Revisar os propios textos de maneira guiada e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística e cunha metalinguaxe específica e identificar e retocar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Reflexiona sobre a lingua e os seus vínculos para a correcta comprensión dun texto.		
CA2.9 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e unha metalinguaxe específica.	Entende o funcionamento do proceso comunicativo e a relación que se establece entre emisor e receptor, empregando unha terminoloxía apropiada.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.10 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Recoñece e evita usos discriminatorios da lingua, mediante o exercicio crítico.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Contexto vinculado ás estratexias de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos. - Compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos e interpretación de intencións, canle de comunicación e elementos non verbais da comunicación. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Aproximación ás secuencias textuais básicas, con especial atención ás narrativas, descritivas, dialogadas e expositivas. - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Xéneros discursivos propios do ámbito social. Redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital. Ris-cos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na Rede. Análise da imaxe e elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e multimodais. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, resumos etc. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal no discurso relatado. - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital. - Os signos básicos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado. - Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir un modelo de lingua de calidade.

UD	Título da UD	Duración
3	Comunicación oral. escoitar e falar	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Valorar a forma e o contido de textos escritos, orais e multimodais sinxelos, avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Aprecia a forma e o fondo dos textos, así como a súa fiabilidade, utilidade e adecuación ao propósito comunicativo.	TI	100
CA2.2 - Realizar narracións e exposicións orais sinxelas con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social e educativo axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez e coherencia e co rexistro adecuado, en diferentes soportes e utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Desenvolve un discurso con relativa planificación, interese e solvencia, e con apoio nas propiedades textuais e nos recursos verbais e non verbais.		
CA2.3 - Participar en interaccións orais informais, no traballo en equipo e en situacións orais formais de carácter dialogado de maneira activa e adecuada, con actitudes de escoita activa e facendo uso de estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participa de maneira activa nas interaccións respectando as regras básicas da interacción social.		
CA2.10 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Recoñece e evita usos discriminatorios da lingua.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Contexto vinculado ás estratexias de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Xéneros discursivos propios do ámbito persoal: a conversa. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Interacción oral e escrita de carácter informal: tomar e ceder a palabra. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal, dos abusos a través da palabra e dos usos manipuladores da linguaxe. - Produción oral formal: planificación e procura de información, textualización e revisión. Adecuación á audiencia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir un modelo de lingua de calidade.

UD	Título da UD	Duración
4	Lingua e sociedade	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer as linguas da Península Ibérica, especialmente as características básicas do portugués, do éuscaro e do catalán, e identificar algúns trazos dos repertorios lingüísticos e das variedades dialectais do alumnado, contrastándoos en manifestacións orais, escritas e multimodais.	Identifica as linguas da Península Ibérica, en especial as que constitúen un referente de anoxía co galego (éuscaro e catalán), un referente de reintegración (portugués) e mais as variantes dialectais do galego, ante todo as que gardan relación coa realidade máis inmediata do alumnado.	PE	100
CA1.2 - Identificar, a partir da observación da diversidade lingüística da contorna, prexuízos e estereotipos lingüísticos, adoptando unha actitude de respecto e de valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal.	Recoñece prexuízos e estereotipos básicos arredor do galego e entende a importancia de desbotalos para valorar positivamente a lingua galega e as súas variantes, en especial ás ligadas á realidade do centro escolar.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Observación da propia biografía lingüística e da diversidade lingüística da aula. As familias lingüísticas e as linguas do mundo. Sistemas de escritura. Nocións básicas: fórmulas de saúdo e despedida, agradecemento e des-culpa. - Recoñecemento das linguas da Península Ibérica, especialmente do portugués, do éuscaro e do catalán. - Os países lusófonos: localización, poboación, costumes... Coñecemento das primeiras nocións de lingua portuguesa. A ortografía. Semellanzas e diferenzas existentes cos sistemas ortográficos galegos. Iniciación ao coñecemento do léxico. - Iniciación á reflexión interlingüística. - Estratexias de identificación de prexuízos e estereotipos lingüísticos do galego e exploración das formas de os evitar.

UD	Título da UD	Duración
5	Educación literaria	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias.	Comprende a información máis relevante dos textos propostos.	PE	100
CA3.2 - Valorar a forma e o contido de textos sinxelos avaliando a súa calidade, fiabilidade e idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Reflexiona de xeito crítico sobre a forma e o fondo dos textos literarios obxecto de análise.		
CA3.3 - Elixir e ler textos a partir de preseleccións guiándose polos propios gustos, intereses e necesidades e deixando constancia do propio itinerario lector e da experiencia da lectura.	Le as obras segundo unha escolla crítica.		
CA3.4 - Explicar e argumentar, coa axuda de pautas e modelos, a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra, atendendo á configuración dos xéneros e subxéneros literarios.	Relaciona a obra lida co clasificación por xéneros en que encaixa esta e coa que adquire un maior sentido a súa interpretación.		
CA3.5 - Establecer de maneira guiada vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do lector na lectura.	Vincula a obra lida con outras manifestacións artísticas e culturais.		
CA3.6 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Produce textos en soportes diversos, de xeito individual ou en equipo, con apoio nunha bagaxe lectora.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de maneira progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a propia práctica da lectura. - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas de maneira orientada a partir da exploración guiada da biblioteca escolar e pública dispoñible. - Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector - Toma de conciencia progresiva dos propios gustos e identidade lectora. - Expresión da experiencia lectora, con apoio de exemplos e utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Mobilización da experiencia persoal e lectora como forma de establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais. - Lectura guiada. Lectura de obras relevantes da literatura xuvenil contemporánea galega e do patrimonio literario lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movemen-tos

Contidos

- artísticos.
- Estratexias para a construción compartida da interpretación das obras a través de conversas literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos, con outras manifestacións artísticas e coas novas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes.
- Expresión pautada a través de procesos e soportes diversificados, da interpretación e da valoración persoal de obras e fragmentos literarios.
- Lectura con perspectiva de xénero.
- Lectura con perspectiva ambiental e ecolóxica, con especial incidencia na mudanza climática e na protección e benestar dos animais.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación de textos sinxelos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralidade implicados.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

4.1. Concrecións metodolóxicas

Tendo en conta a idade do alumnado neste ciclo e os factores psicolóxicos que nel inflúe agora de maneira determinante, cumpriría facer fincapé nos métodos de carácter reiterativo (o alumnado está en fase de asentamento en moitos aspectos) e, sempre que se poida, habería que darlle preeminencia á indución no que aos procedementos se refire. Iso significa que o profesorado de 1º da ESO debe cumprir un papel estreitamente relacionado cun posicionamento maiéutico da educación; agora máis que nunca, o docente é un *¿guía¿* para os seus pupilos, un *¿axudante¿* que lles amosa diferentes técnicas e camiños para chegar á aprendizaxe pretendida. Esta concepción do método é especialmente importante se temos presente o que de transitorio teñen estes cursos (xa se rematou unha etapa pero aínda non se acadou a plena adolescencia nin a madurez suficiente para deducir, seleccionar datos, abstraer...).

Partindo da base anterior (aínda que sen cinxirnos nunca a ela de modo exclusivo), cómpre tamén tomar plena conciencia da contorna para podermos atinar co mellor método. Iso quere dicir que haberá que ter en conta o enclave xeográfico, social, económico, cultural, etc. a partir do cal pretendemos programar, porque todos os factores anteriores van configurar un tipo de alumnado moi concreto ao que se lle debe dar unha resposta educacional tamén concreta.

No caso particular deste centro, os métodos deben procurar:

- ¿ Darlle unha preeminencia inicial aos contidos actitudinais para solucionar a evidente desorientación que supón para o alumnado o cambio de etapa.
- ¿ Incluír indefectiblemente avaliacións iniciais para detectar as carencias máis importantes e comezar a reparalas canto antes.
- ¿ Seleccionar aqueles conceptos e procedementos que o alumnado coñece ou domina de antemán como porta aberta para a adquisición doutros novos (con iso conseguiríase en parte o reforzo da autoestima *¿lingüística¿* do alumnado, un tema aínda pendente para moitos dos rapaces que, paradoxalmente, están plenamente instalados na lingua).
- ¿ Destacar a oralidade, tendo en conta de que estamos a programar nun centro de alumnado maioritariamente galegofalante, tanto na adquisición de novas aprendizaxes como na consolidación do xa aprendido.
- ¿ Promover entre o alumnado as actividades de investigación na súa contorna, de forma individual ou por equipos, para que coñezan a súa realidade máis próxima.
- ¿ Tratar de que o alumnado conecte co saber propio do ámbito que o rodea para favorecer o respecto pola cultura herdada dos antepasados e para adquirir conciencia da necesidade e do deber moral que supón transmitir esa cultura recibida.
- ¿ Fomentar a lectura de todo tipo de textos axeitados á súa idade para aumentar a afección pola lectura como medio lúdico, goce estético e fonte de adquisición de coñecementos.
- ¿ En calquera caso, os métodos deben ser transitorios e flexibles, de modo que se poidan reaxustar sempre que

cumpra e mesmo cambiar ou eliminar se a súa ineficacia é percibida xa nas primeiras fases do proceso educativo.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

¿ Libros de texto: neste curso utilizarase como material de referencia o da editorial Xerais, tanto no que se refire ao libro de texto como ao material que o complementa: DVD, CD, enderezos de Internet recomendados, presentacións en Power Point...

¿ Outros:

¿ Manuais de apoio actualizados (adaptados á normativa oficial): dicionarios e gramáticas.

¿ Libros de lectura (fondo bibliográfico do centro e biblioteca persoal).

¿ Recursos didácticos: dado que unha parte considerable dos materiais propostos son de carácter escrito, cómpre rescatar a oralidade do estrito marco que a aula lle impón e considerar recursos de formación de eficacia demostrada resultados académicos: falamos de sesións de contacontos, conferencias, representacións de teatro, recitais, concursos, campañas de concienciación, campamentos de lecer...

Agora ben, ao abeiro das tendencias observadas no XXI, para traballar a oralidade tamén serán de utilidade recursos audiovisuais, caso de recitados, cancións ou curtas, con independencia do medio empregado mais sempre tendo presente as leis de propiedade intelectual.

Por suposto, tamén nos valeremos de recursos como o encerado ou a pantalla dixital, no caso da aula presencial, e da aula virtual para a ensinanza a distancia.

Lecturas propostas para o curso 2022-2023

Sen prexuízo de ofrecer unha lista de posibilidades máis ampla, como relación mínima de lecturas teremos:

1º trimestre: Esmeraldina, a pequena defunta, Leticia Costas.

2º trimestre: Made in Galiza, Séchu Sende.

3º trimestre: 1º ESO A-B: O merlo branco, Cándido Pazó.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Farase unha proba de avaliación inicial e, de acordo cos resultados, o profesorado tomará decisións sobre o nivel de competencia media da aula e do ritmo que se seguirá.

Esta avaliación previa facilitará a toma de decisións sobre as medidas que se adoptarán: agrupamentos, adaptacións curriculares, exencións, reforzos, apoios na aula ou saídas co profesorado de Pedagogía Terapéutica.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	20	20	20	20	20	100
Proba escrita	100	100	0	100	100	80
Táboa de indicadores	0	0	100	0	0	20

Criterios de cualificación:

Criterios de cualificación:

- 40 % para os exames ou controis sobre os contidos da materia. En caso de seren máis de un farase media.
- 40 % para os traballos e/ou rexistros escritos solicitados -boletín de exercicios, proba de comprensión escrita, caderno etc.- (individuais ou colectivos, a través da aula virtual ou física e de soporte diverso).
- 10 % para a actitude e participación positiva na aula.
- 10 % para a oralidade no que ten que ver coa capacidade expresiva, a corrección e a fluidez.

Aclaracións:

- a) A lectura dos libros propostos por quen imparte a materia é obrigatoria, podendo facerse unha proba a maiores do recollido nos puntos anteriores -isto é, a modo de condición sine qua non- ou ben integrando a observación de quen leu o(s) libro(s) nalgún dos puntos anteriores.
- b) Algún exame ou parte deste pode ser conmutable por un traballo ou rexistro escrito (e viceversa).
- c) Para aprobar a materia, esíxese acadar un mínimo dun 30% nos apartados que conforman estes criterios.
- d) A/O docente pode optar por repetir/recuperar unha proba (exame ou non) de o considerar oportuno.
- e) A persoa á que se sorprenda copiando nunha proba recibirá a cualificación de 0 na mesma.
- f) En caso de estarmos nun contexto en que non se pode avaliar presencialmente as probas serán telemáticas. No caso de haber alumnado que careza de recursos dixitais para a elaboración de tales probas habilitarase unha alternativa que permita a realización da proba por outros medios.

Noutra orde, cabe salientar, primeiramente, que ademais das probas obxectivas e o interese pola materia, terase en conta, á hora de establecer unha cualificación, o respecto do alumnado polas normas básicas de convivencia estipuladas no centro.

1 Por acordo departamental entre as materiais de Lingua e Literatura Galega e Castelá, descontaranse 0.10 puntos por cada falta de ortografía en exames de contidos, de lectura e traballos. O desconto máximo será de 1 punto (agás nos exames específicos: acentuación etc.).

2 As notas das probas obxectivas non terán que cumprir ningún criterio específico de puntos mínimos para poder facer media co resto.

3 Para aprobar un trimestre e mais a materia o alumnado deberá obter, como mínimo, un 5. O alumnado non superará a materia se aproba unicamente a 3ª avaliación e a media das tres avaliacións non chega aos 5 puntos (aínda que se poderá completar a nota ata acadar o 5 co traballo anual, tarefas de reforzo e ampliación...).

Para a fixación da nota no boletín en cada trimestre, a efectos do redondeo dos decimais en unidades enteiras, quen acade na suma dos diferentes parámetros que configuran os criterios de avaliación o decimal 6 ou superior pasará a ter un punto máis (p. ex. un 7,6 pasa a ser un 8); en troca, quen acade na suma o decimal 5 ou inferior manterase na mesma unidade (isto é, un 5,5 pasa a ser un 5). Para a fixación da nota no boletín na avaliación final farase media entre as notas dos tres trimestres, co mesmo sistema de redondeo antes sinalado.

No caso de alumnado que teña que acudir a convocatorias definidas como "de recuperación" (materia pendente doutros anos ou curso actual), de recuperar a materia esta figurará cun 5, por máis que obtivese unha nota maior.

No caso de alumnado con necesidades educativas especiais este será cualificado e avaliado segundo o disposto na programación adaptada as súas necesidades.

Criterios de recuperación:

O profesorado fará unha recuperación da avaliación anterior suspensa á volta das vacacións que separan a 1ª e 2ª avaliación (Nadal e Semana Santa). O profesorado aportará material (fichas, exercicios de libro de texto) para que o alumnado suspenso supere a avaliación negativa e outorgará a este material, entregado e cumprimentado con puntualidade e corrección polo alumnado suspenso, unha puntuación máxima de 2 puntos que se sumarían as probas escritas de recuperación. Se o alumnado suspenso non aprobase deste xeito as avaliacións suspensas iría a xuño coas avaliacións suspensas ou toda a materia segundo considere o/a docente.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Para recuperar a materia, o alumnado que teña pendente a Lingua Galega e Literatura de cursos anteriores deberá:

1 . Demostrar interese, esforzo e traballo no curso actual e acudir ás reunións informativas que se convocarán regularmente para establecer traballos ou probas da materia pendente. Este seguimento farao o profesorado que lle imparta clase.

2 . Completar os cadernos de traballo sobre os temas do currículo (ortografía, morfoloxía, sintaxe, identificación xustificada dunha selección de textos literarios, en especial no caso do alumnado co galego de 3º ESO pendente, etc.) proporcionados polo departamento de Lingua Galega e Literatura. Solicitaráselle ao alumnado un caderno por trimestre como mínimo onde se recollan as tarefas marcadas.

3 . Realizar unha proba escrita trimestral sobre os contidos traballados nos cadernos. Os traballos de repaso dos contidos avaliábeles entregados a quen imparte a materia terán un máximo de puntuación de dous puntos a sumar coa nota das probas escritas trimestrais de recuperación. Se non recuperar a materia a través das tres probas escritas máis os traballos de reforzo realizados, o alumnado deberá examinarse de toda a materia ou partes aínda suspensas no mes de maio.

Notas aclaratorias:

a) En función do grao de coñecementos demostrado polo alumnado durante os plans de traballo trimestrais o/a docente pode decidir o aprobado da materia pendente e, por tanto, o alumnado pode quedar eximido da realización dos exames.

b) A superación da materia de lingua galega da 1ª e 2ª avaliacións nun curso superior ao que se ten pendente implica o aprobado nesa pendente, polo que o alumnado será eximido de realizar o traballo que se describiu anteriormente.

6. Medidas de atención á diversidade

No caso de Lingua Galega e Literatura, recórrese, no presente curso, como medida ordinaria de atención ao alumnado, á adaptación curricular para aquel alumnado con necesidades específicas e que xa cursasen o ano anterior nese programa.

Como medida extraordinaria, desenvolveranse durante o curso 2022-2023:

- ACI naquel alumnado que a precisar, sempre tendo en conta a valoración do Departamento de Orientación.
- Reforzo ou apoio a aquel alumnado que, na avaliación inicial, foi proposto para recibir axuda por parte do profesorado de Pedagogía Terapéutica.
- Exención de Francés para aquel alumnado que cumprir cos requisitos esixidos.

CON RESPECTO AO PLAN DE REFORZO DESTE ALUMNADO, eles contarán cun plan específico, puidendo derivar no curso específico na Aula Virtual e no que se pendurarían os recursos e tarefas adaptados ás súas necesidades, probablemente de forma semanal para estruturar mellor os contidos. Con eles a comunicación, de darse o formato lectivo non presencial e semipresencial, podería ser tamén telefónica para estar máis directamente informados das súas dificultades. As reunións por videochamadas Webex serían exclusivas para o alumnado con necesidades específicas. Como partirmos dunha situación de non restricións, favoreceremos o diálogo presencial entre profesorado e familias implicadas no proceso educativo.

Os criterios de avaliación e cualificación de darse unha situación lectiva non presencial, centraranse na valoración do

esfuerzo, corrección e puntualidade nas entregas, priorizando o afán de mellora e a evolución global deste alumnado.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5
ET.1 - Igualdade efectiva entre homes e mulleres			X		
ET.2 - Educación ambiental e respecto polo medio natural				X	
ET.3 - Prevención de conflitos e resolución pacífica destes			X		
ET.4 - Día da non violencia e da paz					X
ET.5 - A saúde e a calidade de vida		X			
ET.6 - Respecto contra as vítimas da violencia e da discriminación	X				

Observacións:

Algúns destes elementos transversais, na verdade, responde á propia pedagogía de aula e, como tal, están presentes no continuo do curso; no entanto, centrámonos nun traballo directo e máis específico nas unidades referidas.

Por outra banda, a relación de elementos transversais referida non só se circunscribe ao dito, mais si son estes nos que máis se afonda no curso presente. Así pois, habería tamén espazo para outros elementos como os seguintes:

- Fomento do apego á terra e respecto polo medio ambiente
- Defensa do patrimonio cultural, material ou inmaterial, ligado á especificidade da identidade galega.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
Samaín e Magosto	Celebración destas tradicións autóctonas
Nadal	Celebración da época con exaltación da figura do apalpador
Entroido	Celebración, previa observación de eventos senlleiros da comunidade galega
Letras Galegas	Accións de dignificación da cultura e lingua galega arredor da persoa homenaxeada nesta edición
Gala	Peche artístico de curso
Obradoiros e charlas	Actividades dirixidas por persoas que traballan temas transversais como o da igualdade ou afonden en contidos desenvolvidos na aula, como a creación literaria

Actividade	Descrición
Andaina cultural	Organización dunha actividade en que se fundan hábitos saudables, reivindicación de espazos naturais e arte, a ser posible achegada á realidade do centro
Visita ao Museo do Pobo Galego	Observación directa dun museo que conserva a esencia da identidade galega
Asistencia a un espectáculo teatral	Teatro en lingua galega para observar o xogo cos signos verbais e os non verbais na cadea de produción da cultura

Observacións:

En función do decorrer do curso e no marco dunha planificación aberta e suxeita a mudanzas e lecturas socioeconómicas das actividades, algunhas das propostas poderían mudar por outras.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
As estatísticas de cualificación do alumnado
Os indicadores de interese do alumnado (ten en conta as instrucións dadas, realiza as tarefas, pregunta as dúbidas na clase, entrega traballos voluntarios...) e os de progresión (resultado das probas obxectivas, realización de traballos de ampliación e reforzo, grao de fluidez e lectura...)
A retroalimentación xerada no día a día
Cuestionario de autoavaliación arredor doutros items previamente definidos
O modelo de heteroavaliación proporcionado ao alumnado e cuberto por este de maneira anónima

Descrición:

Avaliar o proceso de ensino e a práctica docente pasa por observar e analizar os indicadores de logro arriba referidos.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

As vías polas que se opta no presente curso para a avaliación da propia programación son as seguintes:

1 Análise e seguimento detallado dos avances e/ou atrancos que da súa posta en práctica se derivan nas reunións periódicas de departamento -recollidas nas súas correspondentes actas-. Alén dos acordos entre as persoas que integran este departamento, a coordinación co departamento de Lingua Castelá e Literatura será constante, dadas as implicacións que hai entre ambos os currículos e dado que hai profesionais que imparten aulas en ambas as materias, polo que as achegas para a análise e seguimento serán mutuas.

2 Reunións periódicas da Comisión de Coordinación Pedagóxica nas que, ademais de reflexionar e tomar decisións sobre as cuestións que nos afectan a todos os departamentos en xeral, tamén se pode expoñer de forma clara a contextualización que cada departamento fai da súa orientación didáctica. Isto é especialmente importante en canto que o noso centro presenta unhas particularidades moi definidas que cómpre ter en conta tanto á hora de programar

como de avaliar o programado (un certo illamento xeográfico, hábitos pouco relacionados co mundo académico e mesmo cultural, alumnado que colabora habitualmente no traballo das familias, escaso poder adquisitivo destas coas limitacións que iso supón...).

3 Calquera reunión non formal entre o departamento e o Equipo de Orientación, que puidese contribuír á mellora, supervisión ou emenda de todo o programado a comezos de curso.

4 A realización da memoria de todo o desenvolvido durante o curso, particularmente no que á consecución de obxectivos e metodoloxía se refire, pois os contidos, a miúdo, son graduables na súa orientación, é dicir, distribúense dunha maneira ou doutra ou priorízanse uns sobre outros en función das necesidades didácticas do noso alumnado (neste centro, por exemplo, é prioritaria a corrección sobre a aprendizaxe en lingua, pois o noso estudiantado, agás un par de excepcións, é galegofalante e o máis precisa é "limpar" o idioma que usa).

9. Outros apartados